

ØKOKRIM

Arbeidsdepartementet

Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

postmottak@ad.dep.no

Deres referanse:
11/5578

Vår referanse:
200700024

Dato:
23. mars 2012

HØRING OM BLANT ANNET MULIGHET FOR ARBEIDSTILSYNET TIL Å ILEGGE OVERTREDELSSESGBYR

Det vises til høringsbrev 21. desember 2011.

1 Innledning

ØKOKRIMs høringsuttalelse gjelder forslaget punkt 2 om å innføre hjemmel for å illegge overtredelsesgebyr for brudd på arbeidsmiljøloven mv.

ØKOKRIM er enig i at det er behov for overtredelsesgebyr som foreslått, særlig for at det skal kunne reageres effektivt og raskt mot lov- og forskriftsbrudd som Arbeidstilsynet avdekker på mange arbeidsplasser, men som ikke hver for seg er så alvorlige at straffeforfølgning er nødvendig. Et eksempel kan være ikke veldig grove brudd på arbeidstidsbestemmelsene. ØKOKRIM slutter seg til departementets syn om at de mest alvorlige sakene fortsatt bør anmeldes til politiet, og vi merker oss at maksimalsatsen for gebyret blant annet av denne grunn ikke er satt høyere enn 15 G.

2 Hvilke saker bør normalt politianmeldes etter ØKOKRIMs syn?

Det vil nødvendigvis bli noe overlapping mellom den nedre grensen for bruk av anmeldelse/straff og den øvre grensen for bruk av overtredelsesgebyr, slik også NOU 2003: 15 Fra bot til bedring s 147 annen spalte. Dette er sannsynligvis også hensiktsmessig, slik at man skal kunne vurdere konkret i den enkelte sak hvilket «spor» som er best tjenlig. Nedenfor vil ØKOKRIM likevel søke å angi noe nærmere hvilke saker som etter vårt syn normalt bør gå i straffesporet. En uttømmende og absolutt liste er det naturligvis ikke mulig å lage.

2.1 Riksadvokatens rundskriv R. 94/1152 Del II – nr. 1/1996 om arbeidsmiljøkriminalitet

ØKOKRIM tar utgangspunkt i riksadvokatens rundskriv R. 94/1152 Del II – nr. 1/1996 om arbeidsmiljøkriminalitet, som fortsatt gjelder. I punkt III nr 2 om prioritering av arbeidsmiljøkriminalitet trekker riksadvokaten blant annet frem «[s]tørre arbeidsulykker, eksplosjoner eller brann, hva enten det er meldt om

Postadresse
Postboks 8193 Dep
N-0034 OSLO

Besøksadresse
C.J. Hambros plass 2 B
N-0164 OSLO

Telefon/Telefaks
(+47) 23 29 10 00
(+47) 23 29 10 01

Org.nr.: 874 761 532
post.okokrim@politiet.no
www.okokrim.no

personskade eller ikke» (vår kursivering). Det siste er et viktig poeng etter ØKOKRIMs syn: Saker hvor det ikke oppstår skade, men hvor det lett kunne gjort det, er undertiden tilnærmet like alvorlige som saker hvor skade faktisk inntreffer. Slike «nestenulykker» er det mange av i arbeidslivet hvert år, og allmennpreventive hensyn tilsier derfor at de mest graverende tilfellene straffefølges. Riksadvokaten formulerer det slik i rundskrivet:

«Når det avdekkes alvorlig tilsidesetting av sikkerhetskrav, må det reageres selv om ingen ulykke er inntruffet eller noen skadepåvirkning ennå er påvist.»

I forlengelsen av dette viser ØKOKRIM til flere av de øvrige sakstypene riksadvokaten fremhever, herunder «graverende brudd på internkontrollforskriften».

ØKOKRIM viser under dette punktet også til Høyesteretts dom 19. januar 2012 i sak 2011/1138 (HR-2012-149-A), særlig avsnitt 127-130.

2.2 Andre momenter

For øvrig når det gjelder overtredelsens omfang og alvor, peker ØKOKRIM på at saker hvor det antas å foreligge «særlig skjerpene omstendigheter» etter arbeidsmiljøloven § 19-1 (2), bør politianmeldes. Ovennevnte høyesterettsdom er et eksempel på at § 19-1 (2) kan komme til anvendelse ved brudd på internkontrollforskriften, se for eksempel avsnitt 95. ØKOKRIM mener med dette ikke at alle saker hvor slike omstendigheter *ikke* foreligger skal avgjøres med overtredelsesgebyr, det må vurderes konkret i den enkelte sak.

Ved eventuelle gjentatte overtredelser kan det være grunn til å inngi politianmeldelse i større grad enn den siste overtredelsen isolert sett skulle tilsi, i hvert fall hvis det ikke er for lenge siden forrige overtredelse og den er av samme eller liknende karakter.

Saker hvor det er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger overtredelse av også annen lovgivning, bør normalt forelegges politiet. Bare påtalemyndigheten (eventuelt domstolene ved reaksjon utover rammene for forelegg, jf straffeprosessloven § 255) kan gi en samlet reaksjon for alle overtredelsene. I slike tilfeller er det også av stor nytte om de forskjellige tilsynsmyndighetene om mulig kan samordne seg.

Inndragning av eventuell vinning, for eksempel besparelser som følge av at man ikke foretar pliktige sikkerhetstiltak, kan bare skje i straffesporet. I slike tilfeller bør derfor politianmeldelse vurderes. Det samme gjelder hvor andre reaksjoner i straffeloven er aktuelle, for eksempel rettighetstap.

Det kan være vanskelig for Arbeidstilsynet å vurdere om det i den enkelte sak er aktuelt å bruke straffeprosessuelle tvangsmidler, for eksempel ransaking. ØKOKRIM nevner likevel dette som et vurderingsmoment. Vi har erfart at viktige bevis, særlig for subjektiv skyld, kan være å finne for eksempel på daglig leders pc.

ØKOKRIM nevner for sammenhengen at det er viktig at de endelige føringene på hvilke saker som normalt bør politianmeldes, tas inn i Arbeidstilsynets interne retningslinjer på området. Dette har en side til at Arbeidstilsynet søker å sikre en

mest mulig enhetlig praktisering av den nye bestemmelsen om overtredelsesgebyr i regionene, herunder at en vurderer opplæring i vurdering av bevis for særlig subjektiv skyld. ØKOKRIM er for øvrig kjent med at Oslo politidistrikt har god erfaring med såkalte dialogmøter med Arbeidstilsynet lokalt, hvor det blant annet diskuteres hvilke saker som kan egne seg for straffesporet og ikke.

3 Utformingen av foreslått § 18-10 i arbeidsmiljøloven

Når det gjelder utformingen av foreslått § 18-10 i arbeidsmiljøloven, ser bestemmelsen ut til å gi nødvendig fleksibilitet samtidig som den gir føringer for vurderingen i annet ledd.

ØKOKRIM er enig i at det bør kunne nyttes overtredelsesgebyr etter § 18-10 ved brudd på alle lovens bestemmelser med unntak av kapittel 14 og 15 så lenge straffebestemmelsen også er så vidt utformet. Ved en senere anledning kan det imidlertid være grunn til å snevre dette inn i begge bestemmelsene.

I høringsbrevet er det, så vidt ØKOKRIM kan se, ikke redegjort nærmere for hva som ligger i «sikkerhetsventilen» for foretak i § 18-10 første ledd annet punktum. Bestemmelsen er etter mønster av personopplysningsloven § 46, som ble tilføyd ved lov 9. januar 2009 nr 3. Heller ikke allment tilgjengelige forarbeider til denne loven synes å gi svar på hva som menes med den aktuelle setningen. Ut fra ordlyden kan det se ut til at setningen oppstiller et kontrollansvar. I så fall kan det være grunn til å vurdere setningens forhold til annet ledd bokstav d. Dersom setningen derimot tar sikte på å ta opp i seg begrensningene som følger av «på vegne av»-vilkåret i straffeloven § 48 a første ledd første punktum, kan det være hensiktsmessig å ha lik formulering som i den bestemmelsen.

ØKOKRIM forstår det videre slik at det ved overtredelsesgebyr til foretak med utgangspunkt i en eller flere konkrete personers feil, ikke er et krav at det påvises uaktsomhet eller forsett hos vedkommende. Dette er i tråd med straffeloven 20. mai 2005 nr 28 § 27 første ledd (ikke i kraft), jf Ot. prp. nr 90 (2003-2004) s 242-243 og 431. Som i straffeloven 20. mai 2005 nr 28 § 28 bokstav b vil imidlertid grad av skyld være et moment i vurderingen av om gebyr skal ilegges, jf foreslått § 18-10 annet ledd bokstav b.

4 Politi og påtalemyndighets arbeid med arbeidsmiljøsaker

Departementet peker på at færre saker i straffesporet kan gi bedre og raskere etterforskning av de sakene som anmeldes. ØKOKRIM ser også en slik mulig «gevinst», men dette beror hovedsakelig på om organisering og kompetansebygging i politiet på dette området er riktig og tilstrekkelig, se også ovennevnte rundskriv fra riksadvokaten punkt IV nr 3.

ØKOKRIM – ut fra enhetens rolle og ressurser – søker å gjøre politi og påtalemyndighet bedre på dette området gjennom seminarer, kurs på Politihøgskolen, artikler i fagtidsskriftet Miljøkrim, veiledning i enkeltsaker mv.

Videre er det viktig at politiet og Arbeidstilsynet i den enkelte sak samhandler slik det er beskrevet blant annet i ovennevnte rundskriv fra riksadvokaten, særlig punkt IV nr 1 og punkt 12 i opplistingen under punkt IV nr 2.

Med hilsen

Trond Eirik Schea
ØKOKRIM-sjef

Hans Tore Høviskeland
Førstestatsadvokat

Saksbehandler: Statsadvokat Tarjei Istad

Kopi: Riksadvokaten, Politidirektoratet